# СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XL. Ч. 263. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 10 листопада 1932.

VOL. XL. No. 263. Jersey City, N. J., Thursday, November 10, 1932. THREE CENTS.


## РУЗВЕЛТ, НОВОВИБРАНИЙ ПРЕЗИДЕНТ, ДЯКУЄ НЕЗАЛЕЖНІЙ ПРЕСІ

НЮ ЙОРК. — Як тільки виявилося, що говернор Френклин Рузвелт має уже запевнений вибір, звернувся нововибраний президент у першу чергу до преси і заявив, що має завдячувати свій вибір головно незалежній пресі, яка передавала його промови точно й справедливо, так, що загал міг пізнати його дійсні погляди.

### ВЕЛИКА ПОБІДА ДЕМОКРАТИЧНОГО КАНДИДАТА.

НЮ ЙОРК. — Ще досі нема всіх обчислень. Але вже тепер можна твердити, що Френклин Рузвелт осягнув над Гербертом Гувером більшу побіду, ніж Гувер над Смитом у 1928 році.

Демократи здобули при теперішніх виборах 42 стейти. Рузвелт має покищо за собою вже 476 виборчих голосів, а до вибору треба 266 голосів. Гувер побідив Смита в 1928 р. 444 голосами проти 87.

Такі републиканські твердині як стейти Мішіген, Огайо, Індіяна, Ілінойс, Кензас, Ню Джерзи, Орегон, Юта, Висканзин і Вайомінг, а навіть рідний стейт Гувера, Айова, та Каліфорнія, де він живе, голосували у своїй більшости на демократичного кандидата.

Отой зворот толкують собі тільки тим, що нарід знеохочений і стомлений боротьбою з депресією, банкротством фарм, бизнесів і банків, безробіттям і тим, що републиканці страшать, що „може бути ще гірше".

При Гувері осталися тільки отсі стейти: Делавар, Айдаго, Мейн, Ню Гемпшір, Пенсилвенія і Вермонт.

Президент Гувер поділяє своєю програною судьбу президентів Герисона і Тефта, котрі теж старалися за поновний вибір, і не були вибрані. Тільки програна Гувера є більшою, тому, що тим разом нема розбиття в републиканській партії, як це було прикладом за Тефта.

### ГУВЕР ЩЕ НЕ ВИСЛАВ ГРАТУЛЯЦІЙНОЇ ТЕЛЕГРАМИ.

НЮ ЙОРК. — В часі, коли вже президент Гувер міг певно знати, що говернор Рузвелт буде наступним президентом, надіялися від нього гратуляційної телеграми для Рузвелта, згідно з принятим у президентських виборах звичаєм. Такої телеграми покищо Рузвелт не одержав. Це толкують собі тим, що Гувер не обмежиться до формальности, а заявить щось такого, що уможливить між ним і Рузвелтом негайне порозуміння щодо дальшої праці над боротьбою з депресією.

### ДЕМОКРАТИ ГОРОЮ В ОБИДВОХ ПАЛАТАХ.

ВАШИНГТОН. — Вибори випали так, що треба числитися з тим, що демократи матимуть у палаті послів подавляючу більшість, а в сенаті — звичайну. Отже Рузвелт матиме демократичний конгрес, що улекшить йому працю.

### МОКРІ КОНТРОЛЮЮТЬ КОНГРЕС.

ВАШИНГТОН. — У палаті послів і в сенаті мокрі матимуть більшість. Але, коли ходить про сенат, не буде там кваліфікованої більшости, себто двох третин мокрих представників. Значить, що ліпше пиво, а може й легке вино дасться перефорсувати легко, але зі знесенням прогибіції не піде так легко.

### ЛІМЕН ГОВЕРНОРОМ НЮЙОРСЬКОГО СТЕЙТУ.

НЮ ЙОРК. — Права рука говернора Рузвелта й полпечник Ал Смита, полковник Герберт Лімен, банкир, син бідного жидівського імігранта, зістав вибраний говернором нюйорського стейту величезною більшістю голосів.

### ПРОТЕСТУВАЛИ ПРИ ВИБОРІ МЕЙОРА.

НЮ ЙОРК. — Яких 200,000 виборців завдали собі великого труду і вписували на виборчих машинах імя Джозефа Мек Кі, як того, кого вони хотіли би мати мейором.

Всі ті голоси неважні, бо Мек Кі, урядуючий мейор, заявив, що не кандидує і не був на офіціяльній листі. Тамані Гол виставила кандидатом на мейора Джана О'Браєна, який зістав вибраний. Мек Кі здобув собі велику симпатію своєю ощадністю та розумними проектами ріжних реформ. Він теж хотів кандидувати, але Тамані поставилася проти нього. Тому саме тепер виборці протестували проти такої поведінки Тамані Гол.

### ГАРНЕР ПІШОВ ВЧАСНО СПАТИ.

ЮВЕЛДІ (Тексас). — Джан Гарнер, президент палати послів і наступний заступник президента, пішов у день виборів спати вечером в 9 годині й не ждав на вислід виборів. Казав, що знає, що як рано встане, то вже буде заступником президента.

### СМИТ І ЙОНГ КАНДИДАТАМИ ДО КАБІНЕТУ.

НЮ ЙОРК. — Вже тепер говорять про те, що в майбутнім кабінеті нововибраного президента знайдуться певно дві особи, а то Ал Смит і Овен Йонг. Тільки ціла біда з тим, що не знають, яку ділянку приділити Ал Смитові.

### УКРАЇНСЬКА ПРОГРАМА НА РАДІО.

В четвер, 10. ц. м., буде грати на стації WNYC, 570 клс., у годині 7:15 вечером український ансамбль під управою віольончеліста Михайла Вдовяка.

### ЗА ГРОМАДСЬКІ ГРОШІ.

В багатьох громадах під Варшавою арештували солтисів (війтів) за великі зловживання в господарці громадським майном. Солтис громади Марки, Петро Енджейовський, присвоїв собі 25 тисяч зол. готівкою і сфальшував документи на 150 тисяч. Реставраторови Твардовському визначив річний податок 900 зол., однак його не стягав, тільки пив зі своєю компанією на рахунок цього податку. Крім того допустився великих ошуканств при будові дороги. В громаді Непоремба арештовано за подібні зловживання війта Врублю; в шістьох інших громадах війти помандрували теж до Іванової хати.

### ЗЛАКОМИВСЯ НА ЧУЖІ ГРОШІ.

З Познаня повідомляють, що в Лесні арештували міського радного, Юзефа Лакомого, за зловживання на шкоду міської щадниці у висоті 100 тисяч зол. Арештовано теж фабриканта меблів Наймана, у якого Лакомий вів бухгальтерію.

### ПРИПАДКОВО ЗАСТРІЛИВСЯ.

22-літній фармер, Стефан Максимчук з Нюделі, Ман., припадково застрілився. Небіжчик помагав при молотильні на своїй фармі, коли машину спинено для направи. Він узяв в руки старий кріс і пішов стріляти качки. Вистрілив раз, але другого набою не міг всунути. Максимчук вернувся до машини і зачав при ній направляти кріс. Коли обернув дуло кріса до себе, набій чомусь експльодував і продіравив йому праву грудь. Максимчук зробив назадгузь пару кроків і впав мертвий.

### ДО ЧОГО ВЖИВАЮТЬ Т. ЗВ. РІДКИХ МЕТАЛІВ.

Назва „рідкі" металі неправильна, тому, що їх подибуємо в корі нашої землі не так дуже рідко, але в дуже малих скількостях. Як тільки покажеться, що даний „рідкий" метал до чогось придається, зараз його продукують спеціяльні фабрики.

І так метал бар придається в автомобільним промислі до роблення нікелевих стопів (аліяжів). Уживають його теж у радієвім промислі, щоб усувати останки кисня з радієвих лямпок, тому, що бар легко вяжеться з киснем. „Рідкого" металю молібдену уживають в електричнім і радієвім промислі і то в ріжних видах: чи то в штабках, чи в бляхах, чи в дротах. У кишенкових запальничках уживається металю цер в стопі з залізом до витворювання іскор. Металі цез і рубід уживані на велику скалю в фотоелектричних катинах. Цез служить крім цього до вязання кисня в радієвих лямпках. Металю літу вживають також як відкиснюючого засобу, а саме при рафінації міди, тому, що в стопі з мідю літ не збільшує помітно її електричного опору.

### КРИКЛИВИЙ КОМУНІСТИЧНИЙ АГІТАТОР ВЖЕ ДОМА.

Джозеф Фарбі, крикливий комуністичний агітатор з Келгарі та Едмонтону, що проводив там ріжні демонстрації, не буде вже більше заколочувати спокою в Канаді. В літі 1931 р. його засуджено в Келгарі на 10 місяців за участь у незаконних зборах. Коли відсидів свій реченець, депортовано його назад до Англії.

### ДОРОГИЙ ПЕРСТЕНЬ ЛЕЖАВ НА ВУЛИЦІ ЦІЛИЙ РІК.

Цілий рік лежав у порохах і болоті на вулиці в Келгарі дорогий перстень і ніхто його не піднимав. Аж недавно підняв його один чоловік і передав поліції, коли переконався, що перстень має в собі дiямант вартости 150 долярів. Поліція віддала перстень власнительці. Поліція думала, що перстень згубила якась заручена дівчина, а показалося, що це додатковий дарунок від чоловіка для жінки.

### ЗА ОБРАЗУ СУДДІ.

Адвокатська Палата у Львові закрила дисциплінарним шляхом канцелярію адвоката д-ра Семена Шевчука на 1 місяць за образу судді. Сталося це на розправі перед суддею д-ром Гоном у Винниках. Суддя віднісся до дисциплінарної ради адвокатів, яка припинила д-ра Шевчука в урядуванню на один місяць.

### УБИВ ДВІ ЖІНКИ.

Біля залізничої стації Зомбки недалеко Варшави знайшли жіночого трупа, зашитого в мішок. Голова вбитої була змасакрована, так, що годі було її розпізнати. Викрито, що вбита була жінкою кельнера з Варшави, Мілевського, який сам зголосився на поліцію і повідомив, що йому пропала жінка. При дальших допитах Мілевський признався, що то він убив жінку і, запакувавши в мішок, надав багаж на варшавському двірці до стації Зомбки. Тут відобрав багаж і кинув у недалекому лісі. Мілевський відсидів свого часу 4-літню кару вязниці за вбивство, а перед двома роками щезла йому перша жінка, яку вбив мабуть подібним способом.

### ГОРГОНОВА ЗЛЯГЛА.

Голосна героїня відомої кривавої події в Бруховичах принесла новий жир бруковій пресі. Дожидаючи у львівських Бригідках нової судової розправи в Кракові, привела на світ дитину жіночого пола. Дитина полишиться один рік при матері у вязниці, наскільки Горгонову на основі майбутнього краківського присуду не постигне інша доля, опісля віддадуть її до міського заведення сиріт.

### ВЕЛИКИЙ ЗЛОДІЙ, МАЛА КАРА.

Перед львівським трибуналом присяглих суддів станув 30-літній Ромуальд Яросевич, що, будучи касієром окружного суду цивільного у Львові, спроневірив на протязі двох років 100 тисяч зол. Він крав готівку з каси або фальшував чеки та касові книги. Зловживання уможливлював йому брак контролі. Дістав два і пів року вязниці.

### ПІДЗЕМНІ ПЕРЕХОДИ З ПОЛЬЩІ ДО НІМЕЧЧИНИ.

Польська погранична сторожа відкрила біля Катовиць підземний перехід з Польщі до Німеччини. Перехід цей провадив з копальні „Елена" до іншої копальні, з якої хідником можна було легко дістатися на другу сторону границі. Цей перехід використовували пачкарі. Пригранична сторожа арештувала 7 осіб у хвилі, як вони пачкували ріжні товари.

### МАЛІ ЗЛОДІЇ, ВЕЛИКА КАРА.

Суд присяжних у Львові розглядав справу двох грабіжників з Колодна, пов. Жовква, Івана Хоми й Івана Паливоди. Дня 16. квітня ц. р. вони заступили в лісі дорогу 16-літньому ученві Шлесерові і вирвали йому з рук ножик, яким стерворизували його й зрабували годинник. На основі вердикту присяжних суддів оба дістали по два роки.

### ПОВНІ ЛІЦИТАЦІЇ.

Кредитове Земське Т-во у Варшаві виставило на ліцитацію у вересні ц. р. біля 1,200 земських маєтків з причини незаплачених йому довжниками рат і процентів.

Екзекуційний виділ Т-ва приготував вже вказані маєтків, які будуть виставлені на ліцитацію на весну 1933 р. Скількість цих маєтків виносить 1,400.

### УПАВ ЖЕРТВОЮ ПІМСТИ БАНДИТІВ.

Бандити, які торгують горівкою, вбили німецького іміґранта Августа Гобеля, котрий два року тому був головним свідком, як бутлегери вбили прогибіційного агента підчас ревізії в броварі в Елізабеті, Н. Дж. Гобель знав, що його вбють за його зізнання проти бутлегерів.

### НЕЩАСЛИВИЙ КІНЕЦЬ КРАДЕНОЇ ЇЗДИ.

В трагічний спосіб скінчилася для Івана Карася крадена їзда потягом. Іван Карась жив зі своїм братом Волтером у Торонто. В липні він виїхав на захід до Саскачевану, щоби заробити грошей на жниввах і спровадити до Канади свою жінку з Польщі. До Канади він приїхав чотири і пів року тому. Недавно написав до брата, що вже вертається, бо заробив подостатком грошей. Тикета не купував, а „бігував" потяги. Він заїхав без тикета сіпірським потягом аж до Вест Торонто, але коли біля стації старався зіскочити зі злучниці, попав під колеса, котрі його страшно поломали.

Брат обіцює тепер вислати гроші його жінці, однакож вона вже не прийде до Канади. Карась мав 34 роки.

### ПОЛЬКУ ЗАСУДИЛИ ЗА ПАЧКУВАННЯ ОПІЮ.

З Сінгапуру повідомляють, що якусь Польку, Дору Стшешакову засудили там на кару 15,000 долярів або на два роки тюрми за це, що перепачкувала опію за 10,500 долярів. Здогадуються, що засуджена належить до великої ватаги пачкарів наркотиків. Стшешакова розплакалася, як їй прочитали присуд.

## ГОЛОД НА УКРАЇНІ ПОГЛИБЛЮЄТЬСЯ

### НЕДОСТАЧА ВСІХ ХАРЧОВИХ ЗАСОБІВ І ХЛІБА. КОМУНІСТИЧНА ВЛАДА ЗРУЇНУВАЛА ХЛІБОРОБСТВО УКРАЇНИ.

КИЇВ (Україна). — Зі всіх сторін України, цієї найбагатшої хліборобської країни в Европі, доходять відомости про зростаючий голод. Зі всіх сторін чується: „Хліба! Хліба! Хліба! — а його нема. Населення готове продати все, що лише має в себе, щоб дістати за нього бохонець хліба. Та дарма; хліба нема.

Примусова колективізація хліборобства привела до того, що селянство скоротило посівну площу до розмірів, потрібних лише для власного виживлення. Держава на це не зважала й старалася стягнути з населення податки збіжем у розмірах, які населення могло дати при умовині гарного врожаю й засіву всієї посівної площі.

Населення поїло коней та іншу худобу минулої зими. Весною уряд старався доставити трактори для полевих робіт, але тих тракторів було занадто мало, а ті, що діставалися до рук селянства, псувалися через невмілє орудування ними, або стояли без праці через брак палива, оливи й т. п. Населенню України видано спеціяльні картки для одержання хліба, але при найліпших умовинах на одну картку можна дістати пів фунта хліба на добу. Крім того ціни на хліб стоять дуже високо, а заробітки населення, порівнюючи, занадто низькі. Справи з цінами на хліб і його скількістю не поліпшилися й після останніх жнив.

### ЕВРОПА НАДЗВИЧАЙНО ЗАЦІКАВЛЕНА АМЕРИКАНСЬКИМИ ВИБОРАМИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Небувалий інтерес викликують у Німеччині вибори президента Злучених Держав Америки. Німецькі фабрики сподіваються, що з вибором демократичного президента в Америці буде знесене високе мито на фабрикати. Це дасть можливість Німеччині посилати свої дешеві вироби й ними залити американські ринки. Таксамо сподіваються певних полекш у сплачуванню німецьких приватних закордонних боргів.

ПАРИЖ (Франція). — Населення Парижа так зацікавлене виборами в Америці, що цілу ніч більшість не спала, а переповнювала каварні, ресторани й вулиці перед редакціями газет, де подавано бюлетені про вибори в Злучених Державах. Французи сподіваються, що з вибором президента демократа буде полагоджена сприятливо для Европи справа міжнародних воєнних боргів.

Крім того французські торговці вином і виноградарі сподіваються знесення прогибіції, що знову відчинить американські ринки для французського вина.

З інших столиць Европи також приходять відомости про надзвичайне зацікавлення американськими виборами.

### АНГЛІЯ ДАЛІ ЗБІЛЬШУЄ МИТО ДЛЯ ІРЛЯНДІЇ.

ЛОНДОН (Англія). — Палата послів ухвалила збільшити мито на ірляндські продукти хліборобства, які довозять до Англії. Це збільшення викликане тим, що попереднього високого мита не вистарчало на покриття сум, які мала Ірляндія платити Англії як викуп за великі приватно-власницькі посілости Англійців.

Уряд каже, що він буде збільшувати мито до таких розмірів, які покриють суму тих сплат, котрі уряд Де Валери відмовився платити до каси Англії.

### ДЕ ВАЛЕРА НЕ ЗДАЄТЬСЯ.

ДУБЛІН (Ірляндія). — Де Валера заявив, що, не зважаючи на всі старання Англії, Ірляндія не заплатить більше й шилінга за землі англійських власників, які перейшли до держави. Де Валера каже, що митні репресії англійського уряду проти Ірляндії це лише підтвердження несправедливого відношення Англії до Ірляндії.

### БЕЗРОБІТНІ БУДУЮТЬ СОБІ ДОМИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Скількість безробітних у Німеччині, які отримують державну допомогу, виносить тепер 5,150,000. Деякі міста Німеччини віддали в околицях землю для будови безробітними домів собі. Разом з землею на будову видають позички грішми в розмірах 80—90% вартости будівлі.

### КІНЕЦЬ „НЕЗАЛЕЖНОСТИ" МОНАКА.

МОНТЕ КАРЛЬО (Монако). — Фінансова скрута привела до втрати „незалежности" монацьку державу, що складалася з одного міста Монте Карльо. Це місто відоме як світовий шулерський осередок, куди зіжджалися з усього світа люди, які хотіли спробувати щастя в газардовій грі в карти та в „рулетку".

Тепер фінансові трудноці Монака привели до того, що між ним та Францією закінчуються переговори в справі прилучення Монака до Франції. Франція заведе свої звичайні податки в місті Монте Карльо, яке до цього часу всі свої приходи черпало з гри в карти на „рулетку". Правителеви Монака будуть виплачувати щорічну пенсію „за продаsucceed ним державу".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

| SUBSCRIPTION RATES; | | ПЕРЕДПЛАТА: | |
|---|---|---|---|
| Three cents a copy | | Поодинoке число три центи. | |
| One year | $ 7.00 | На рік | $ 7.00 |
| Six months | $ 3.75 | На пів року | $ 3.75 |
| Three months | $ 2.00 | На три місяці | $ 2,00 |
| Foreign and Jersey City Rates: | | В Джерзи Сіті і Заграницею: | |
| One year | $10.00 | На рік | $10.00 |
| Six months | $ 5.00 | На пів року | $ 5.00 |
| Three months | $ 2.75 | На три місяці | $ 2.75 |

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

# СКОТСБОРСЬКА СПРАВА

Найвищий Суд Злучених Держав видав оречення в одній з тих справ, що розворушують людські уми далеко поза Злученими Державами. Скотсборська справа набрала майже такого розголосу, як справа Мунія або справа Сака й Ванцетія. Можна сказати, що цілий світ ждав, як остаточно вирішиться ця справа. Від вирішення скотсборської справи залежало, чи світ має далі утверджуватися в своїм критичнім відношенню до судів Америки.

Скотсборська справа, як відомо, це справа сімох муринських хлопців, які, кажуть, знасилували дві білі дівчини в тягаровім поїзді. На знасилування пожалувалися самі дівчата, та зробили вони це після бійки між білими й чорними на поїзді. З поїзду сейчас знято всіх Муринів. Дівчата буцімто пізнали Муринів. Поліційний відділ забрав їх до столиці повіту Скотсборо, в стейті Алабама. Обурення білих на цю вістку було таке велике, що шериф аж викликав міліцію для оборони обжалованих. Серед такої атмосфери, наскрізь ворожої до обжалованих, їх поставлено на суд. Суджено їх далеко від дому, від приятелів і знакомих.

На лаву присяжних не пущено ні одного Мурина. Не дано їм вибрати собі адвоката. Серед таких умовин присуд був певний згори.

І присуд був засуджуючий. Та ще цього не досить.. Відповідно до алабамського закона, в справах за насилування самі присяжні судді не тільки мають право рішати про самий факт вини, але ще мають право встановляти кару. Кару можуть вони встановити довільно, від 10 літ тюрми аж до кари смерти. Алабамські присяжні судді, вимірюючи кару, засудили всіх підсудних на кару смерти, хоч між ними були й 14 та 15-літні хлопці.

Не диво, що цього роду присуд обурив людей. Був це очевидячки разячий примір расової ненависти. Люди, вільні від цього огидного чувства, домагалися скасування горендального присуду. Та тимчасом за справу вхопилися большевики. Стараючися спекти собі печеню при цьому вогні, вони представляли засуд як примір клясової ненависти. Тому Найвищий Суд Злучених Держав мав нелегкий оріх до перекушення. З одного боку, треба було боронити справедливість, а з другого боку, не дати большевикам аргументу проти судів.

Суд заявив, що права Муринів до безстороннього суду поломано, та припоручив нову розправу. Америка може бути вдячна судови, що не маємо другої афери Мунія й Сака та Ванцеті.

# ІМПЕРЯЛІСТИЧНА ВІЙНА НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ ТА ЯПОНСЬКЕ РОБІТНИЦТВО

„Пролетаріят не має батьківщини" — ця Марксова думка була більше-менше справедлива для того часу, коли ще жив на світі цей основоположник міжнародного соціялістичного робітничого руху (1818—1883). То був час, коли пролетарі майже всіх країн були безмежно визискувані, політично пригноблені, злиднями й нуждою вкрай знищені. **Неорганізовані робітничі маси в тім часі не бачили іншого виходу для себе, як тільки бажати революції, якаб змела з лиця землі капіталістичну систему разом з державою,** що немилосердно душила кожне вільне слово й вільну думку працюючих людей.

За півстоліття від дня смерти Маркса **настали в цілім світі великі зміни.** В більшости культурних країн Европи робітники вспіли зорганізуватися: **політично** — в соціялістичних партіях, професійно — в професійних союзах, економічно — в робітничих кооперативах. **Робітничі партії ріжних країн створили величезні міліонові підприємства — банки, кооперативи споживчі й виробничі, видавництва** і т. п. **Взяти хочби німецьку соціял-демократичну партію, якої майно обчисляють на 52 міліони золотих марок** або **бельгійську соціялістичну партію, що має в руках кооперативну торговлю цілої бельгійської робітничої кляси. Організоване,** вишколене в довголітній політичній та господарській боротьбі, **робітництво здобуло й рівноправність політичну.** В цих обставинах, коли, наприклад, у Швеції, в Данії, в Чехословаччині, або в Англії робітничі партії мають своїх міністрів або іншим способом впливають на державну політику своїх країн, — **вже ніяк не можна сказати, що робітники не мають батьківщини.** Вони мають її й домагаються перетворити капіталістичний лад з його визиском і безробіттям на інший, оснований на справедливости й праці, без гноблення людини людиною.

Як свого часу, за світової війни, перед кожною соціялістичною партією тих країн, що брали участь у війні, повстало питання про „оборону батьківщини", так тепер **ведеться спір у рядах зорганізованих японських робітників про те, як ставитися до походу японського війська в Манджурію та в Монголію.** В Японії начисляється небагато робітників, що належать до професійних союзів. В країні, що має понад 60 міліонів людности, в професійних союзах при кінці 1931 року було тільки 768,975 робітників. Число всіх робітників у Японії є вдесятеро більше — 4,670,275. Таким чином, організованих є тільки коло 8%. Політично японські робітники поділені між кількома ґрупами, що між собою завзято ворогують. В червні 1931 р. був заснований в Японії „Робітничий Клюб" — нова партія, що має складатися з професійних союзів та кількох політичних ґруп — разом 140,000 членів.

Але війна Японії проти Китаю стала на перешкоді політичній орґанізації японського робітництва. Соціялістична Народня партія (Шакаї Міншу То), що спирається на значну частину професійних союзів, видала на початку окупації японським військом Манджурії маніфест, у якому вважає конче потрібним забезпечити „придбані права Японії в Манджурії". Ці японські соціял-імперіялісти міркують так: щоб завести соціялізм у Японії, треба орґанізувати плянове державне господарство. Без манджурських природніх багацтв Японія булаб залежна економічно від інших держав. **Тому партія Шакаї-Міншу-То висловлюється за окупацію Манджурії** і вимагає окрім того, щоб уся капіталістична промисловість була підпорядкована державі **на чолі з японським мікадом.** Завдання партії — збудування соціялістичної Японії, мирними засобами, на чолі з мікадом. Партія проголосила, що вона бореться проти капіталізму, проти фашизму й проти большевизму. Через неоднакове ставлення до походу проти Китаю соціялістична народня партія розкололося аж на 3 частини.

**Друґа японська соціялістична партія — „Масова Партія" (Зепкоку Ропо Тайшу То)** виступила на початку манджурського нападу проти війни. Але войовничі настрої широких народніх мас у Японії примусили цю партію говорити про війну дуже обережно. Само собою. Також японська поліція не дозволяє цій партії висловлювати свої думки вільно. На виборах до парляменту в лютім 1932 р. „Масова Партія" втратила більш як 100,000 голосів.

Для „націонал-соціялістичних" настроїв серед японського робітництва дає приклад російська комуністична партія. О. Менхен зазначує в берлінськім місячнику „Ді Ґезельшафт" з вересня 1932 р., що японські робітники **міркують** так: в Росії будується соціялізм в одній країні, незалежно від цілого світа. Це тому, що Росія має великі природні багацтва, без яких вона не моглаб нічого зробити. Крім того в Росії нема парляменту; панує там єдина воля й сильна рука. В Японії теж є, мовляв, сильна рука — мікадо — але Японія бідна на залізо, вугля, бавовну, словом: не має всього того, що є в Манджурії. Радянський Союз, думають собі деякі японські робітники, обороняв від Китайців завойовану ще царями частину Манджурії. Чомуб же й Японцям не придбати для своєї держави багату кольонію, щоб на російський спосіб і собі почати „будувати соціялізм в одній країні"?

Оці завойовницькі настрої деяких ґруп японського робітництва дивним чином близько сходяться з поглядами японської шляхти, не великої, а дрібної шляхти, що сама стоїть на порозі пролетаризації. Оці то молодші старшини японської армії з погордою ставляться до своїх капіталістів — „скоробагатьків" і кличуть: Усю владу і всю промисловість в руки держави! Так ідея **державного капіталізму** стає спільним добром японської шляхти і деяких кругів японського робітництва. Будучність покаже, чи завойовницькі пляни Японії дійсно будуть корисні для японського народа.

**В. П.**

**ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА**

**УВАГА! — ВАЖНЕ ДЛЯ СОЮЗОВЦІВ МІСТА РАЧЕСТЕР, Н. Й.**

**В НЕДІЛЮ, ДНЯ 13-ГО ЛИСТОПАДА (NOV.) 1932 РОКУ**

**В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛІ ПІД Ч. 303 ГОДСОН ЕВ., РАЧЕСТЕР**

— відбудуться —

## ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

**ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА.**

**Початок в годині 4-тій пополудни.**

Промовляти буде **д-р Л. Мишуга,** редактор Свободи.

Проситься всіх членів, а особливо Молодіж, прибути як найчисленніше.

**Головна Канцелярія.**

# ДВА МАЛО ВІДОМІ НАРОДИ.

**Де володіють жінки або „Нарід дівчат". — Рай для лінивих чоловіків.**

В Азербейджані між Чорним і Каспійським морем жиють майже невідомі народи Осетинців і Жасайців. Цікаві є ті Жасайці, що жиють у неназваному провалі країни „Вічного Вогню" — як називають Азербейджан. Сусіди той нарід називають „народом дівчат".

Чоловіки лежать увесь рік під деревами, а лише останній день у році беруть жіночу зброю та йдуть на лови. Колиж їм страшно нудиться, тому, що нічого не роблять, то щонайбільше ловлять риби, чого не вважають ніякою працею. Справжня праця рівняється для мужчини ганьбою та кримінальним злочином, якого їм ніколи не прощають. Жінки забороняють чоловікам працювати. Колиж би хто поважився торкнутися чогонебудь, жінка викине це або висміє його. Бо, на думку того народоу, чоловік, що працює, є ганьбою для жінки.

Жінки не носили ніколи серпанка, як їх сусідки. Як справжні амазонки, носять довгі ножі й сокирки. Вони дуже войовничі та хоробріші ніж мужі інших народів країни „Вічного Вогню". Колиж прийде їх час, ідуть родити до ліса на самоті.

Жінка носить зброю, вибирає собі сама чоловіка й сама предкладає мужчині, щоби собі взяв її. Чоловікови ніколи не позволить вийти з села та вибратися в дорогу. В життю руководиться давніми законами, а жінка чоловікови в нічому не уступить, коли річ іде про її права або обовязки. Колиж хоче розвестися з чоловіком, прикличе двох свідків і перед ними скаже: „Чоловіче, відійди від мене попереше, подруге й потрете!" Бо згідно з їх етикою жити з чоловіком, коли нема згоди, є гріхом.

Чоловік, що дуже любив свою жінку, сказав до неї:

— Колиб тебе мали боліти зуби, то хай ліпше мене болять; колиб ти мала занедужати, то нехай радше я занедужав би; колиб ти мала стати вдовою, то ліпше, хай би я вже повдовів.

—o—

**Чоловік:** Мене дуже голова болить. Подбай, щоби гості пішли собі.

**Жінка:** Таж не можу викинути їх за двері.

**Чоловік:** Та ні, одначе можеш сісти до фортепяну й щось заспівати!...

—o—

**В наших часах.**

**Суджений** (перед шлюбом у церкві): Гадаю, треба буде мені вийти на хвилинку з церкви. Священик спізнився вже найменше чверть години.

**Суджена:** Це виключене. Останься тут!



**Володимир Левицький.**

# ОСТАННІЙ АКТ ТРАҐЕДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ (УГА)

**(З моїх споминів про 2 курінь, 8 бриґади, III корпусу, після його відвороту з Київа у вересні 1919 р.).**

**(Докінчення)**

**(24)**

2/5. Сьогодня вдалося нам кільком під доглядом одного „моґільона" (так звемо їхніх рядовиків) піти до міста. Воно ціле в союзних прапорах, всі написи в польській мові. Українська задержалася ще на „Просвіті". Непомітно скочив я до середини, а пізнавши урядовця, довідуюся, що в Проскурові є українське евіденційне військове бюро, яке вербує до петлюрівських частин. З урядуючим старшиною можна буде щойно завтра бачитися. Оповідає мені урядовець, що союзники видали наказ замінити українську таблицю товариства на польську, однак голова спротивився, за що грозять йому карою.

3/5. Я знов у місті, бо купив „моґільона" за 5 марок. „Просвіта" урядує. Зголошуюсь у військовім бюрі, де, по знакомству урядовця, зареєстровують мене як старшину Армії У. Н. Р. родом із м. Ставища, таращанського повіту. „Просвіта" помагає нам у цьому, а також в постачанні харчів до табору, однак ціна за них дуже висока. Поляки зрівнали нашу гривню зі своєю маркою у висоті 14 гривень за одну марку. Скількиж треба гривень, щоби сяк-так прожити?! Евіденційне бюро вербує старшин і стрільців до ґрупи ґен. Удовиченка у Могилеві та до відділів, які формуються в Камянці. Остання мусить мати апробату союзної дефензиви. Та про це дбають уже місцеві Українці, бо нам небезпечно туди являтися. Хоч ми щойно третій день у таборі, однак багацько вже втікло з нього. На місті пізнаю залізничого урядника Н. Н. з Камянецької вулиці, який докладно інформує мене про тутешні відносини, та як найкраще забратися з табору.

4—5/5. В таборі переводять реєстрацію старшин: кажуть виповняти евіденційні картки. Говорять, що після цього кожний старшина може зголоситися до петлюрівської армії. Та я не пхаю здорової голови під евангеліє і не виповнюю евіденційної картки, хоч деякі сміються з мене.

6/5. Мій здогад справдився. Сьогодня зібрали всі вчора виповнені евіденційні списки та відправляють перший транспорт старшин, але до табору [illegible] Загострено сторожу та подвоєно стійки. Сторожа — це молоді рекрути, які нарікають, що їм зле, бо підофіцири з ними погано поводяться, а також терплять голод, тож просять у нас хліба, якого ми й самі не маємо. Сьогодня не пускають нікого на місто, бо ґен. Івашкевич бачив наших на місті та звернувся в тій справі з гострою забороною до „Довудзтва обозу".

7/5. Деяким моїм товаришам вдалося піти до міста, але мене не пустили, бо пізнають, що я часто ходжу. Думаю над способом, якби свої річи передати до знакомого в місто. Однак годі щонебудь продумати самому, бо обходив довкруги всіх дротів, які добре загороджені. З допомогою мені прийшов товариш з кінного полку, чет. Щербанюк. Якось зробив він знакомство з одним дядьком, що переходив попри дроти, і, хоч це було небезпечно, бо ми перший раз цього дядька бачили, то однак рішили його використати. Річи знесли ми на одно місце під барак; дядько крутився під дротами від цвинтаря, ніби там чого шукав; я заговорював та гостив папіросами „моґільона", а Щербанюк в одну мить поперекидував річи дядькови через дроти та казав занести на помешкання мойого знакомого. „Моґільон" скрутився та кричить за дядьком, але цей уже на цвинтарі; тоді за мною, але я вже в бараку. Штука вдалась, а за годину чесний дядько приніс посвідку від знакомого, за що одержав умовлену нагороду. Щербанюк ще таки пополудні зник з табору, а я жду ранку, сам не знаю чому. Сьогодня делеґація, зложена з сотн. Станиміра, от. Льобковіца, от. Шльоссера й інших старшин, ходила на стацію до переїжджаючого Петлюри. Цей приняв їх доволі холодно, згадуючи про минуле. Обіцяв зробити все, що буде в його спромозі. Старшини прийшли розчаровані, маючи враження, що Петлюра мало що може, а ще менше хоче. Під вечір прийшов відділ львівської жандармерії та перевів докладну ревізію по всіх таборах. В чет. Рибюка з 11. полка знайшли цілий мішочок грошей ріжних сортів, які курсували на Україні, і все забрали. Також забрали багацько приватних річей, не військових. Після ревізії зробили наші старшини крик та пішли до офіцира цеї жандармерії, який зробив ревізію між жандармами. Багацько річей повідбирав від них, деякі покидали зі страху під дроти та бараки, але багацько таки в них пропало.

8/5. Цілу ніч не сплю, бо ладнаюся до мандрівки. Звірююся з цього сотн. Станимірови, до якого відчуваю особливу пошану та любов. Він радить почекати — може буде інакше, однак я таки рішився не ждати. В 4 годині рано я вийшов із бараку оглянути, куди найкраще вийти з табору. Рішаюся в головну браму попри стійку. Нам було відомо, що між годиною 5 і 6 рано підофіцири сплять, а стоїть тільки стійка: двох молодих рекрутів. З одним вістуном беремо кухню та ідемо по воду. Стійка спиняє, але кілька папіросів та 10 марок стають нам у допомогу: каже якнайшвидше нам вертатися. Відїхали з кухнею над яр, що оподалік від табору, пустили її саму вділ „по воду" — там загуркотіло вдолі, але нам це байдуже, бо ми скорою ходою правцюємо до знакомих. Гостять нас ввічливо. Хоч щойно від трох днів знакомі, але спільні думки про наші справи єднають нас та роблять так скоро рідними. Знакомий пішов сам пополудні до „Просвіти" вибрати мої документи, потвердив їх в польській „дефензиві" та відпровадив нас на двірець. Шукаємо поїзду на Могилів, однак він недавно відійшов. Знакомий прохає нас назад до себе переночувати. Однак я осторожний, бо тайні аґенти слідкують за кожним новим у місті. Думаю: краще на стації між союзниками, які питають нас, чи ми „здєшне", а потакуюча відповідь ломаною російщиною вдоволяє їх, бо переконані, що ми не Галичани. Ночую в порожнім ваґоні на бічнім торі біля польської стійки, бо ми вже союзники. Також одіння, петлюрівський френч та шапка, які мені заміняв знакомий, вказують на те.

9/5. Встаємо рано — а було нас трох — та шукаємо поїзду на Жмеринку. Питаємось урядників ломаною російщиною, та один каже, що щойно в полудне буде поїзд. Досада збирає нас, бо й голодні вже доволі. Набираємо відваги та йдемо до союзницької військової кухні, де дістаємо каву, щоби погрітися після холодної ночі. Перед полуднем стягнули поїзд, що має їхати на Жмеринку. Довідуємося, що в однім із ваґонів їде якась державна установа до Могилева. Робимо знакомство та прохаємося до середини. Трапили на доброго чоловіка, тож не противиться нашому проханню. Щойно розмістились у ваґоні, коли чуємо, що на пероні вчинився якийсь великий рух. Заглядаємо через двері, і в один мент холодний мороз пробігає наше тіло. Це новий транспорт наших старшин і однорічних стрільців з табору привели, окружених строгими стійками до ваґонування на захід. Думаємо собі: яка невелика віддаль ділить нас від них, а які відмінні обставини. Добре, що рішився таки вчора покинути табор! І хоч маємо всі потрібні документи, однак, коли би знали, хто ми такі, напевно прилучилиб до громади цих невільників. Ховаємося в куток ваґонів, щоб не побачив який знакомий та, забувшися, не поздоровив нас, а тодіб і документи не помогли. Втім загудів паровозний гудок і наш поїзд рушив у нову путь на нове невідоме дальшої боротьби за Україну вже в рядах Армії У. Н. Р.

Наші шляхи, які були такий довгий час спільно верстовані за спільні ідеали, розійшлися тепер. Останнє „здорові були товариші, спільної долі й недолі!" — виривається з наших вільних грудей. Ми, вільні, ідемо на Могилів до дивізії ґен. Удовиченка, а їх під баґнетами повезли до таборів полонених у Тухолі на Поморю.

Кінець.

# ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

## CO-OPERATION OF THE UKRAINIAN PEOPLE FOR A COMMON OBJECTIVE.

In reading articles written by the Ukrainian people and published by the Ukrainian newspapers it becomes quite evident that for the benefit of our people and their country, it is necessary to gain the spirit of co-operation from each and every Ukrainian person of this country. Co-operation as defined in Webster's Dictionary is the association, or collective action of persons for their common objective. After observing the attitude taken by many of our Ukrainian people, the observer is inclined to feel that our greatest setback in this country is the lack of this co-operation. In a numerical comparison with the people of other nationalities in the United States we occupy but an infinitesimal part of American life. Considering that fact, this lack of co-operation among our people is entirely uncalled for. This lack of co-operation is slowly but surely showing its effects upon our people, especially upon the American born Ukrainian youth.

Until a few years ago the responsibility to lead the Ukrainian immigration to definite ideals and standards lay upon the shoulders of Ukrainian men who were educated in the European schools and institutions of learning. Also up until a few years ago there was more harmony among our people in this country than at the present time. After analyzing the past and present conditions, a person is obliged to admit a vast change in our people. It must be admitted that at present there is more hatred, enmity and dissension, or in other words lack of co-operation among the Ukrainian people in this country than at any other time since our people immigrated into this country.

Someone is responsible for this lack of co-operation, dis-satisfaction and hatred which exists among our Ukrainian people. This condition can be attributed directly to many of our so-called Ukrainian leaders. In using the term leaders I wish to explain that I have in mind priests, editors of Ukrainian newspapers, and the so-called Ukrainian political participants who too immigrated into this country with the hopes of earning an easy living.

At present the predominating Ukrainian churches in this country consist of churches belonging to the Orthodox faith and of churches belonging to the Catholics of the Greek Rites or the so-called Greek Catholic faith. Taking in consideration the customs of the Ukrainian people the church is regarded as the most important meeting place. It is there, according to the laws of religious denominations, that the spirit of friendship, brotherly love, love for ones country and the ideals and standards of life should be taught. Upon listening to services and sermons, however, it becomes evident that the most important topic of practically all sermons is the one which concerns the fanatical religious strife now prevalent among the Ukrainian people of this country. The general trend of subjects for sermons and services conducted by priests of the churches of both denominations is of a critical nature. The object of these topics, it seems, is to incite and create hatred and antagonism among our people by belittling an opposing denomination and its churches, belittling the charecters of the people belonging to these churches, and characterizing them as traitors, non-patriots, and what not. Support of all functions, social or national, if sponsored by an opposing sect is discouraged. These types of sermons help to serve the apparent purpose of creating this antagonistic condition among the Ukrainian people. At the same time a more damaging effect is produced by the fact that the more intelligent and educated Ukrainians do not come to the services, and are very reluctant in giving their support to help the true cause for which the Ukrainian people should be striving. Most certainly each and every person has a right to his own beliefs and opinions. To remedy these existing conditions it is by all means necessary for the Ukrainian people as a whole to make a concentrated movement to abolish such tactics which are employed by many of our priests. It is essential to put an end to the methods used by many of our priests in making religion a political issue. Considering those facts, it is intrinsic to concentrate upon a collective action of our people for their common objective. To obtain this collective action it is indispensible that the Ukrainian people regardless of faith should cast aside their religious differences and their animosity. These differences however cannot be cast aside unless some method is formed by which can be obtained the proper co-operaticn among the priests of all representative faiths of the Ukrainian people. The co-operation among the priests will in turn necessitate a co-ordinate plan for the association of the people for their one objective. This objective is the freedom and international recognition in all fields of endeavor for which we are now striving. That is an enormous and responsible task which when properly executed and only then, will bring to the front the harmony to which our people should accustom themselves.

The execution of the mentioned task is not satisfactorily possible unless it is surpported by Ukrainian newspapers and their editors. The newspaper organs and their editors must co-operate with the priests and the people. To satisfactorily co-operate with the people and the priests it is absolutely necesary for the newspaper organs and their editors to avoid the ever-prevalent disagreement and animosity among each other. It can be noted in reading the Ukrainian newspapers that articles created by editors are often times hostile and of a critical nature. These criticisms are directed mainly against newspapers and editors of organizations other than the one with which the writer is associated. It seems that there are a few editors who are at times, very interested in discussing religious conditions in a manner detrimental to the co-operation of the Ukrainian people. Their main subjects for political issues seem to be the existing strained religious state of affairs. Unless such methods of procedure to carry on our purpose are abandoned there can never be that ever-necessary and essential co-ordination among the people, priests, editors and organizations publishing the Ukrainian newspapers.

Another detriment with which the Ukrainians must contend is the very smooth talker who immigrates into this country with the purpose of obtaining an easy living at the expense of the people. They come into this country with claims that they are university students or graduates who have practiced law, medicine, engineering, or another profession but due to the political strife in the Ukrainian land they were forced to flee into this country for the safety of their lives. In reality they are not more than fluent talkers who are able to impress with their speeches the illiterate and almost illiterate classes. These men to obtain a following among the uneducated class of people present talks based on ideas which to an intelligent mind are extremely impractical as well as radical. They are similar to the street corner communist speaker who promises the impossible but gives nothing. The uneducated and illiterate greet these ideas and speeches with enthusiasm. These speakers, too, take advantage of the religious strife which exists among our people and use religion as an impressive issue of politics. They are largely responsible for creating misunderstandings among the people. They profit financially by the lack of intelligence on the part of the illiterate. They are the type of so-called patriots who should by all means be expelled from all activities, organizations, and other endeavors which are Ukrainian.

In fairness to all, I must state that we have a number of priests in all denominations of faith represented among the Ukrainian people who are really true Ukrainian patriotic workers. They uphold activities which are for beneficial development of our people and country. We also have a few editors who are broadminded and who encourage support of developmental actions and suggestions undertaken by really true and patriotic Ukrainians. We, too, have intelligent political leaders who were educated in European schools and who are striving and working incessantly for the cause of our people and country. These however are few and far between. They are the type who should command our respect. These leaders are the few who should be commended for the intelligent performance of duties to their people and their country.

What effect do these conditions have upon our people and especially upon the American born Ukrainian youth? It is needless to offer a lengthy explanation concerning the effect that this state of affairs has upon our older generation. As stated before, the result of the present conditions among the elders is this decided hostility of one person toward another, persistent opposition, and discouraging disputes.

The American born Ukrainian youth which is being constantly criticized, views these conditions from an angle which is beyond the scope of understanding of the everage uneducated Ukrainian immigrant. The young men and women represented in this youth are trained to respect freedom intelligent speech, freedom in religious beliefs, co-operation among all who are striving for one objective, and above all they know the true value of respect and love for one's country. These young men and women are continually chided and condemned for their apparent lack of interest in the Ukrainian affairs. This same youth which is so often criticized resents the manner in which our name is being degraded by the actions of many of our so-called leaders. They are indignant with the methods which our incapable leaders employ in making political issues out of religion. This youthful generation as a rule is not accustomed to participating in the child-like controversies in which our elders take part. This indignation is especially prevalent among our young men and women who have graduated from high schools or who are attending or have completed studies in the American universities. These young men and women have been reared among people whose ideals and standards are much higher than any attained by our Ukrainian people. Considering these factors of their youthful association they cannot be justly censured for not taking active interest in affairs which are so lacking in harmony, in which ignorance and illiteracy often prevail, and in which they are not allowed to even take a really active part without too much interference from the elders. They cannot and will not come to affairs patriotic or social, to churches, or to buildings in which they are subjected to the mental agony of hearing ridiculously slanderous and unintelligent accusations directed by our many incompetent and ignorant leaders against a church of another faith and its upholders.

Our youth as a whole believe in striving for our causes, but in a manner which is composed of a high and fitting degree of understanding. This younger generation fails to participate in our affairs not due to lack of interest on their part but due to lack of intelligent co-operation of their elders with qualified and intelligent leaders.

To safeguard the future of our Ukrainian name and the endeavors and ideals for which it stands, to safeguard the future of the American born Ukrainian youth, the Ukrainian people with competent leaders should face the present existing facts and deal with them in an intelligent manner. To face these facts in a sensible way it is evident that there must be earnest co-operation among all leaders and the people. This co-ordination will most assuredly bring to the fore active interest not only among the youth which may not have had an opportunity to obtain an education but also our Ukrainian intelligetsia which in this country at present is mainly represented in the young men and women born in this country and reared and educated in American high schools and universities. The American born Ukrainian youth would be but too willing to co-operate with our few capable leaders who were born and raised in Europe and who were educated in the schools of Europe.

Co-operation as defined IS the association, or collective action of people for their common objective.

John J. Kuchapsky.

## НЕПОКЛИКАНІ РЕФОРМАТОРИ.

Хто вже тільки не „реформує" та не виправляє української мови? Хто тільки не вигадує „свій власний правопис" для української мови? Кождий хто не знає мови й лінується її вивчити, а мову вивчити не легко, береться „за реформу мови". Та ось мабуть чи не рекорду досягнула в нас в Америці організація „Мазепинців", яка намагається видавати свій місячник „Голос Мазепинців".

Отсей „Голос" друкується ніби українською мовою, але латинськими буквами. Кажуть, що „Мазепинці" роблять це тому, що нашим дітям, вихованим в Америці, лекше було читати. Мій хлопець ходив до української школи тут і читає по українськи, українськими буквами написане. Хоч не так уже дуже швидко читає, але добре й зрозуміло. Та ось я йому приніс „Голос Мазепинців". Ну, думаю, тепер хлопець мені швидко перечитає, що там написано, бо я не втну читати українські слова латинськими буквами, хоч сам добре читаю по українськи й не зле читаю по англійськи.

Приніс, дав хлопцеви „Голос Мазепинців" і кажу: „Читай, сину, що там таке. Бо мені дуже тяжко, а „Мазепинці" кажуть, що тутешній молоді лекше читати їх місячник, ніж писане українськими буквами". Ось мій хлопець і почав читати:

„По вайданні першого чайсла май пайклно прайгліадалайша, джак нейш громадянство страйн йовгов повявю. В першу майрю май давалі зирнал чітаті юкрайнскій молодій, родсеній в Америці.

„Косда юкраінска дитина чала мовою своікс бетків і багето дзідзі знає трокса..."

Тут я вже не витримав: „Годі, синку! Годі! До бісового батька з такою мовою й писаниною. Тепер бачу, що ні ти, ні я нічого не втнемо з цього читання!"

Жбурнув я геть отсей „Голос Мазепенців" і рішив запитати прилюдно: На що таке калічення мови й баламучення наших дітей? Кому воно потрібне?

Батько В. П.
Шікаґо, Ілл.

## СКУПАРІ.

Якийсь скупар відвідав лікаря, котрий був славний з того, що жив дуже бідно, одначе був великий богач. Прийшов до лікаря тому, щоби щось від нього довідатися. Лікар зараз загасив лямпу та сказав: „До говорення не потребуємо світла!" Гість зараз відійшов, та ще сказав: „Дякую вам за науку".

Маршал Віляр був відомий скупар, одначе сміявся з тієї своєї прикмети. Як він став губернатором Провансії, посли дали йому звичайний дарунок 20,000 лірів в оксамитнім гаманці. Старий шляхтич заапелював до губернаторової великодушности: „Вельможний пане! Ваш попередник Вендом вдоволявся самим гаманцем". Віляр засміявся: „Вірю вам, одначе — Вендом то був чоловік, який, на жаль не може знайти наслідувачів".

Один скупий торговець брав на службу лише таких людей, що вміли свистати. Доки такий чоловік був у пивниці, мусів свистати, щоби не мі пити.

У Берліні жив учитель мов 47 літ у вузенькій кімнатці без отоплення та світла. Зимою напотемки ліз у ліжко. По його смерти знайшли 20 тисяч талярів у печі, які він записав на ріжні цілі. В завіщанні виразно зазначив, що свому бідному братові не записує ні цента, бо він йому раз прислав із Дрездену неоплаченого листа.

Один скупар хотів повіситися, та надумався інакше, бо жалував шнурка.

Поет Малерб мав лише два крісла. Тому, як ті крісла були заняті, він уже здалека кричав до нових гостей, щоби ласкаво жаждали перед дверима, аж бо щоби пришли пізніше. Прошакам, які хотіли молитися за нього, говорив: „Мені здається, що ви в небі маєте замалий кредит!" Коли лише був невдоволений із свого слуги, стягав йому з платні два су. „Коли хто — говорив він — обиджує свого господаря, обиджує Бога, а коли хто гнівить Бога, то мусить постити та давати милостині. Тому ти можеш постити, а я даю два су на бідних".

Жив раз скупар, який лікареви, що зоперував йому око за десять люідорів, дав лише пять люідорів, як тепер уже дивився одним оком і при цьому сказав:

— Я вже досить бачу. Платити ще щось за друге око — було б люксусом.

Старогрецький фільософ Діоген, великий знавець людей, сказав одному вбогому чоловікові, щоби поклонявся статуї, аби привикнути до того, що не діставатиме нічого.

## ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

### ПРОВІДЕНС, Р. А.

**На визвольну боротьбу.**

Гром. І. Ворона переслав через Обєднання до Рідного Краю 4 доляри на визвольну боротьбу.

—о—

### АМСТЕРДАМ, Н. Й.

**З пікніку на Рідний Край.**

Гром. Т. Сюрко переслав від української греко-кат. парохії на Рідний Край 20 долярів. Це частина доходу зі спільного українсько-литовського пікніку.

Гроші призначено: 10 дол. на Рідну Школу, а 10 дол. на визвольну боротьбу. Вислано через Обєднання.



## ДОМПІНГ.

Економічну політику дядька Панаса можна схарактеризувати одним словом: домпінг.

Не вірите? Серіо! Все, що продає, продає нижче коштів продукції. Два роки годував бичка — гарний був бичок і мав велику охоту — взяв 80 зол. Поминувши вже труд, самого вівса бичок зїв 6 кірців. Годував веприка, солідний був веприк, — скільки зїв, дядько Панас не записував — взяв 50 зол. Кожної осени кидає на ринок по домпінговій ціні кілька кірців жита; пшениці, ячменю. Домпінг на цілій лінії!

Свідомо, чи несвідомо, а господарська політика дядька Панаса така сама, як Радянського Союза. Експорт переважає значно імпорт! Білянс — значить — активний, а надвишка, яка з цього повстає...

Отож саме сук. Чорт бере всю надвишку! Ціла фамілія голодує, дядько Панас геть стратив на вазі — а білянс активний! Радянський Сюз працює принаймеше для ідеї — яка наступить аж тоді, як усі люди вимруть з голоду, але для якої чортової ідеї працює дядько Панас?

Краще може вийшов би дядько Панас, якби робив так, як бразилійський уряд з кавою... — („Новий Час")

**Федь Триндик.**

## ШАЛЯПІН ЯК ДОН КІХОТ.

„Дон Кіхот" це перша звукова фільма, в якій головну ролю грає світової слави бас Ф. І. Шаляпін. Накручують фільму біля Ніци у французькій та англійській мові. Фільмова праця йде під кермою відомого режисера Пабста (творця „Товаришів" і „Чотирох піхотинців").

Шаляпін одушевляється тією фільмовою працею. Денникарям він сказав: „Я почуваюся знову наче 17-літній хлопець, такий, який я був, коли вперше виступав як фаховий актор в оперовій дружині міста Уфи (в уральській губернії, над рікою Уфа, коло 50,000 населення). Шаляпін думає, що кіно не знищить театру, з яким не хоче, не сміє та не буде конкурувати.

Про себе Шаляпін сказав, що на Рівієрі почуваєся дуже добре, одначе тому, що Дон Кіхот, якого грає, не сміє бути товстий, Шаляпін піддався відвідтовщуючій кураціі в Віші та в Ст. Хуан де Люц. Там утратив кілька кг., які його обтяжували. Не жалує за ними, бо почувається лекший та молодший, має радість із життя, як ніколи передтим. Одним словом, як твердить сам Шаляпін, він у донкіхотськім настрою.

На зиму Шаляпін поїде до Північної Америки на велику концертову мандрівку.

**В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".**

## МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Я. Тов. Вільні Козаки, від. 316, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в четвер, 10 листопада, точно в годині 8-мій ввечір. Проситься членів прийти на ці збори, бо є деякі справи до обговорення. На цих зборах роздасться таблички нових родів з поясненням. Рівнож буде номінація на новий уряд товариського дому і бенефітової каси на 1933 рік. Довгуючі члени зволять вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі поступиться після статута. Котрі члени не були на товариськім балі, зволять принести за тікети по 3 центів. — В. Гурянський, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 3, подає до відома, членам, щоби явилися на місячних зборах, в четвер, 10 листопада, в годині 7-мій ввечір. Секретар отримав всі матеріяли з головного офісу, які користи кождий член може отримати, коли схоче виміняти стару грамоту на нову і кождому вияснится, щоби знав, коли прийде час виміни гамот. — Уряд.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. ім. Мих. Грушевського, від. 219, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в четве, 10 листопада, в годині 7.30 ввечір, в Укр. Прав. Галі, 179 Корт ул. Хто з членів не прийде на збори, то мусить заплатити кару після статута. Відділовий уряд взиває всіх членів на ці важні збори прибути. Відділовий секретар роздасть табельки для поодиноких членів про реформу старого роду обезпечення на нові, котрий рід є много ліпший від старого. Буде також обговорена справа балю, 12 листопада. — М. Боднар, предс.; П. Псуй, кас.; А. Мудровський, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Я. Бр. св. Андрія Первозваного, від. 66, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що місячні збори відбудуться в пятницю, 11 листопада, точно в годині 8 ввечір, під ч. 404 Іст 67 вул. На зборах попри біжучі справи буде пояснення й роздача членам табельок, котрі прийшли з головної канцелярії У. Н. Союза, відносно переходу старих членів до нового роду обезпечення. Обовязком є кождого члена явитися на зборах особисто. — Іван Лазорчик, педс.; А. Дубас, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. Петра і Павла, від. 102, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 13 листопада, зараз по Сл. Божій, в гали церковній на Калидж і 7-мій вул. Кождий член повинен явитись, бо є дуже важні справи до полагодження. Кождий член отримає табельку а секретар пояснить справу переходу старих членів до нового роду обезпечення. — Мафтей Притуляк, пр.; Микола Бусько, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. ім. Івана Франка, від. 146, повідомляє всіх членів, що збори головні відбудуться, в неділю, 13 листопада, в годині 1-ій пополудни, в Укр. Школі, 12340 Мекий ул. Збори є дуже важні, тому просимо всіх членів прибути. Буде пояснена справа реформи і кождий член отримає свою табельку про користи, які він набуде, коли виміняє свою грамоту. — П. Андрушків, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Подається до відома членам Тов. Сокіл, від. 336, що збори місячні відбудуться в неділю, 13 листопада, в годині 11-тій перед полуднем, в гали У. Н. Дому, з причини, що пополудни відбудеться Листопадове Свято. Проситься членів прибути на означений час і вирівнати свої вкладки. В противнім разі довгуючі будуть суспендовані. — Гр. Степанек, фін. сер.

ГЕМТРЕМК, МІЩ. Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 13 листопада, в годині 12.30 в полудне, в галі Гор. Клюбу, 2376 Грейлінг ул. На цих зборах будеться роздавати табельки на виміну старих грамот на нові. Кождий член отримає таку табельку з поясненням, яку вартість буде мати нова грамота і яку користь член буде з неї мати. Тому то кождий член мусить явитись на цих зборах. Не явившийся член заплатить кару таку, яку збори ухвалять. — М. Кулинич, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. Запорожська Січ, від. 75, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що мітінг відбудеться в неділю, 13 листопада, точно в годині 1 пополудни, в гали де звичайно. Обовязком є кождого члена прийти на цей мітінг, бо є важна справа для кождого члена і урядника, а це справа реформи, на котру декотрі члени очікували нетерпеливо. Секретар отримав усі пояснення для кождого члена так, що на цім мітінгу кождий член довідається, яка є вартість його старої грамоти і які користи буде мати, коли виміняє на нову. Напоминається тих членів, котрі довгують багато, щоб старалися бодай в части сплачувати, бо місцева каса вже не може за них платити. — В. Чмир, предс.; Н. Стлупецький, кас.; В. Тарас, секр.

ЙОНГСТАВН, О. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 230, поідомляє усіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 13 листопада, точно в годині 2-гій пополудни, в гали де звичайно. На цім мітінгу будуть роздані табельки з поясненнями виміни старих грамот на нові. Члени, котрі довгують по 3 місяці, коли не являться на цей мітінг будуть наражені на утрату всіх прав членських. — Н. Павлишин, предс.; І. Сухий, кас.; Й. Білик, секр.

### Він говорив йому.

Суддя до чоловіка, якого сина засудили за крадіж: — Як батько, ви повинні вважати на сина та перестерегти його.

Батько: Пане судде, я все говорив йому: Будь обережний, вважай, щоби тебе не зловили. Та чи то сьогоднішня молодь слухає старших?

—о—

### Так зле не є.

Комірник: Бачу плями на стелі. Чи тут все затіка?

Господар: О, так зле не є, прошу пана. Затікає лише тоді, як паде дощ.

## ҐРЕНЛЯНДСЬКИЙ АПОСТОЛ ГАНС ЕҐЕДЕ.

**Сморід, одначе тепленько в ескімоських хатах.**

До великої арктичної території дісталися були вже старі мурманські вікінґи, що йшли під проводом Еріка Червоного, як виправлялися до Америки. Як завязті християни, оснували там епископство й побивали трохи тубемців. Та що країна ця була далека й непривітна, церква не дуже дбала про неї. Одинокє еписконство, що його тут Нормани оснували, осталося необсаджене й так після 600 літ північні велиікі рибальські підприємці, що купували тут від тубемців за голки й інші річи тюленеві шкіри, не стрінули тут у 16 і 17. століттї ніодного християнина.

Справою, як цю країну влучити до європейського культурного круга, старався порішити лютеранський священник Ганс Еґеде, який став евангелистом Ґренляндії. Родився в Норвеґії 1686-го року. На 21-му році життя був пастором на льофотських островах. Пізніше там оженився та мав четверо дітей. Одначе він відчував бажання йти до Ґренляндії як місіонар і виявив це свому епископови. Цей не міг рішитися — місія коштує великі гроші. Та тоді Данці відвоювали були Норвеґію від Шведів і король Фридрих II. дав Еґедому потрібні гроші. Місіонар відплив на кораблі „Надія" до Ґренляндії, а місце, де причалили, назвав „Ґодгаб" (Добра надія). Воно й сьогодні є головною ґренляндською оселею.

Ґренляндські Ескімоси раділи, що чужинці привезли поживні залізні причиндали, одначе неприязно гляділи на це, що чужинці там стали будуватися. Боялися Европейців. Треба було багато дарунків, щоби їх недовіря минуло. Одного дня ціле племя відійшло з околиць Ґодгабу. Це дуже заскочило европейських кольоністів, бо вони не розуміли, на тутешніх ловах, а мяса, хоч мали запаси муки, дуже хибувало їм.

Еґеде післав по Ескімосів кількох людей, одначе їх заскочила метелиця. Ледви-ледви вернулися. То було Різдво. Та підчас тієї тяжкої подорожі стрінули кількох Ескімосів і заприязнилися з ними. Нагоду до цього дала схожість імен: один Норвежець звався Арон, один ескімос Арох. Одні одних не розуміли, та тимбільше сміялися і це їх ублизило. Потім Ескімоси помало стали вертатися до Ґодгабу.

Еґеде в 1722 році відвідав деякі з трицятьох ескімоських хатин. Був у них сморід, як пише, одначе тепленько. Мущини та жінки жили там майже нагі, спокійненько, морально та згідливо. Одначе були страшно брудні.

Місіонар заприязнився з чародіями племени. Ескімоси проголосили і його чародієм. Радів, що навертатиме Ескімосів на християнство. Та біда, не знав ескімоської мови. Щоб навчитися тієї тяжкої мови, заприязнив свої діти з дітьми тубемців. Діти краще порозумілися ніж старші люди й небаром Еґеде знав трохи ескімоських слів.

Уже за рік міг проповідувати Ескімосам християнську віру.

Його син Павло видав 1760-го року ґренляндську граматику та викінчив переклад Біблії на ґренляндську мову. Оселі, що їх оснував і поназивав Еґеде, процвітали й сьогодні творять цінну частину данського кольоніяльного маєтку. Були ті оселі також важними базами для розслідження Арктиди (підбігунових околиць).



## ТАРЗАН МОЖНОВЛАДЕЦЬ ДЖУНГЛІВ.

**ЗАВТРА ПОЧИНАЄМО ДРУКУВАТИ НОВІ ПРИГОДИ ТАРЗАНА, КОЛИ ВІН ВЕРНУВСЯ ДО ДЖУНГЛІВ. ЙОГО ЗУСТРІЧІ ЗІ СВОЇМИ ПРИЯТЕЛЯМИ, ЗВІРЯМИ Й ВОРОГАМИ ЛЮДЬМИ В БОРОТЬБІ ЗА СПРАВЕДЛИВІСТЬ. ЗНОВУ ТАРЗАН СТРІЧАЄТЬСЯ З МАЛПОЧКОЮ МАНУ, ЗІ СЛОНОМ ТАНТОРОМ, З ТАРМАНҐАНАМИ, З АРАБАМИ Й Т. Д.**